

Oppdrag 97 til Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet

1. Om oppdraget

Helsedirektoratet er i oppdrag 97 i samråd med Folkehelseinstituttet bedt om å gi en vurdering av forslag fra NIF som gjelder åpning av øvrig toppidrett, jf. brev av 26. mai 2020 vedlagt arbeidsgruppens anbefalinger av 25. mai 2020, samt gi en vurdering av forslag fra NFF om videreføring av toppfotballpiloten og med ytterligere åpning for seriespill innen fotball slik det legges opp til, jf. brev av 2. juni 2020 og Evalueringsrapporten av toppfotballpiloten av 25. mai 2020. Vurderingen bør også omfatte tidspunkt for igangsetting av ev. endringer i denne omgang samt en vurdering av milepæler framover.

Det fremgår videre av oppdraget at regjeringen den 7. mai 2020 ga tillatelse til at trening og seriespill i toppfotballen kunne starte opp igjen innenfor rammer som er satt av NFFs protokoller for gjennomføring av trening og kamp under covid-19-pandemien (pilot i toppfotballen). Fase 1 med Toppserien startet 11. mai og fase 2 med OBOS-ligaen startet 25. mai. Evalueringsrapporten hvor de første ukene av toppfotballpiloten har vært vurdert, konkluderer med at piloten er vellykket og kan videreføres. Forskriftsregulering nevnt over åpner for å igangsette seriespill i toppfotballen fra 15. juni.

Piloten omfatter flere faser. Fase 2 med OBOS-ligaen er allerede startet opp, og NFF ønsker å gå videre med fase 3 som innebærer treningsstart for 1. divisjon (kvinner) og 2. divisjon (menn). NFF gjør oppmerksom på at oppstart av fase 3 blant annet er avhengig av at smitterisikoen i samfunnet generelt er lav. En videreføring av toppfotballpiloten på en måte som favner ut over toppfotballen og som slakker på spillerkarantene slik NFF legger opp til, må baseres på en faglig vurdering av Helsedirektoratet i samråd med Folkehelseinstituttet og ses i sammenheng med øvrige pågående prosesser (og oppdrag).

Et formål med piloten i toppfotballen har vært å bruke erfaringene fra denne overfor toppidrettsaktivitet i andre særforbund. NIF har nedsatt en arbeidsgruppe som basert på toppfotballpiloten og erfaringer fra denne har kommet med anbefalinger knyttet til gjenåpning av toppidrettsaktivitet i andre idretter, jf. rapport fra arbeidsgruppe av 25. mai 2020. Også her vil det være behov for en faglig vurdering fra Helsedirektoratet i samråd med Folkehelseinstituttet.

Oppdraget har frist 9. juni kl. 16.00.

Svaret på oppdrag 97 må sees i sammenheng med oppdrag 98, der Helsedirektoratet er bedt om å vurdere krav til 1 meter avstand for dem som gjennomfører arrangementer. Vi viser også til vurderingene i oppdrag 88.

Helsedirektoratet har innhentet smittevern faglige vurderinger fra Folkehelseinstituttet.

2. Helsedirektoratets og Folkehelseinstituttets vurderinger

Avstand og generelle kontaktreduserende tiltak er godt dokumentert å ha god effekt ved dråpesmitte slik som ved SARS-CoV2, og det anbefales at dette rådet opprettholdes til allmennheten så lenge det er sirkulerende smitte i det norske samfunnet. Desto flere unntak det er fra dette rådet, jo vanskeligere er det å få den store gruppen av befolkningen til å overholde rådet om minst 1 meters avstand. Dersom mange unnlater å følge avstands anbefalingen vil risikoen for smittespredning kunne øke.

Det er viktig med en gradvis åpning slik at smitteutviklingen kan følges og tiltakenes effekt vurderes. Vi vil fremheve at det er spesielt samlinger av mange mennesker hvor det er mer krevende med god avstand, hvor ventilasjon kan være begrenset (innendørs vs utendørs) og hvor type aktivitet kan gjøre at deltakerne står i fare for å spre smitte i større grad (høy fysisk aktivitet, roping mv), som sist bør vurderes for åpning utfra smittehensyn. Trening med mange voksne i saler innendørs er et eksempel på slik aktivitet, nattklubber et annet.

De tre smittereduserende tiltakene nedenfor ligger til grunn for alle vurderingene som gjøres i dette dokumentet:

1. Personer med symptomer på Covid-19 skal holde seg hjemme
2. God hygiene (hånd- og hostehygiene samt unngå å ta seg til ansiktet)
3. Redusert kontakt mellom personer

For tiden pågår lemping på en rekke tiltak som ble innført i forbindelse med covid-19-pandemien. Den samlede effekten av disse endringene har vi ikke oversikt over per i dag. Smittespredningen vil kunne øke fordi man har lempet på tiltak og på grunn av økt mobilitet i befolkningen i forbindelse med ferieavvikling og sommeraktiviteter.. Risiko for økt smittespredning vil kunne reduseres dersom vi opprettholder enkelte tiltak som vi vet har stor effekt på smittespredningen, særlig når det gjelder avstand og gruppestørrelse.

3. Åpning for nærkontakt innen toppidrett

3.1 Folkehelseinstituttets smittevern faglige vurderinger

Åpning av toppidretten vil innebære at en større gruppe mennesker vil utøve aktiviteter uten å kunne følge den generelle anbefalingen om minst 1 meters avstand. Videre vil ønsket om å åpne opp for kamper, cuper og stevner for denne gruppen tilsa behov for en endring av covid-19 forskriften § 13 om arrangementer. Reiseaktivitet i forbindelse med aktiviteten og arrangementer vil kunne være en faktor som bidrar til økt smittespredning. I hvilken grad disse faktorene vil utgjøre en smitterisiko avhenger av tre forhold:

1. Hvor mye smitte det er generelt i befolkningen og dermed hvor sannsynlig det er for pre- eller asymptomatiske smittebærere som deltar i aktiviteten
2. Hvor mange mennesker som er involvert i aktiviteten
3. Hvilke risikoreduserende tiltak som kan iverksettes rundt utøverne

Per juni 2020 er det svært lite smitte i det norske samfunnet, men en rekke generelle tiltak er allikevel opprettholdt for å unngå at smitten skal blusse opp igjen. Mange av disse tiltakene vil kunne opprettholdes ved all type aktivitet slik som at alle syke holder seg hjemme, god hygiene og å unngå unødig fysisk kontakt (klemming, omfavnelser mv). For mange idretter vil man også kunne både trene og konkurrere og fortsatt opprettholde 1 meters avstand. For idretter man ikke kan utøve fullt uten tett kontakt mellom utøverne, må det gis unntak fra anbefalingen om avstand hvis aktiviteten skal kunne gjennomføres som normalt. Det må videre gis unntak fra 1 meters kravet i forskriften § 13 for å gjennomføre konkurranser. Så lenge denne gruppen idrettsutøvere ikke blir for stor, vil smittefaren dette utgjør være liten med dagens smittepress. Risikoen knyttet til smitte mellom utøvere innad i en gruppe vurderes som liten siden det dreier seg om unge, friske mennesker. Det er derfor en eventuell smittespredning ute i samfunnet som vil være av størst betydning. Dette er i toppfotballens pilot ivaretatt ved at spillerne lever i karantene på fritiden. Dette er løftet som et inngripende tiltak fra idretten selv, og de har ønsket om å lempe på dette. Alle smitteverntiltak må ha en forholdsmessighet og tiltaksbyrden må ikke være for stor.

3.2 Folkehelseinstituttets anbefalte smitteverntiltak ved nærkontakt innen toppidrett

For å redusere risikoen for smittespredning ved en åpning for nærkontakt innen toppidrett, foreslås følgende:

1. Åpne for toppidrett, som innebærer et begrenset antall deltakere
2. Sette inn inn risikoreducerende tiltak for å unngå en eventuell spredning av smitte fra idretten og ut i samfunnet

Toppidrettsutøvere og deres støtteapparat har ansvar for at toppidretten følger anbefalte smitteverntiltak og dermed bidrar til å redusere risikoen for å bringe smitte videre.

Toppidrettsutøvere som bedriver idrett der normal trening innebærer nærkontakt må være ekstra aktsomme for smitte. Utenom idretten, anbefaler helsemyndighetene at utøverne følger de tre hovedprinsippene for å bremse smittespredning (syke personer skal holde seg hjemme, god hygiene og redusert kontakt mellom personer). I tillegg anbefales følgende smittereducerende tiltak for toppidrett som ikke kan overholde 1 meters kravet, for å redusere smittespredning ut i samfunnet:

- Unngå samvær med personer som er syke
- Begrense antall nærkontakter
- Unngå steder der mange samles, f.eks. kollektivtrafikk og kjøpesenter, eller gå dit når det er færre personer og mer plass
- Be om tilrettelegging for hjemmekontor eller fjernundervisning dersom du har arbeid eller studier i tillegg til idretten
- Dine nærmeste bør være særlig nøye med å følge generelle råd om avstand og hånd- og hostehygiene

Dersom en utøver innen idretter med behov for nærkontakt reiser utenfor Norge, vil karanteneregler for innreise til Norge gjelde for utøveren som for den øvrige befolkningen.

Dersom det åpnes for nærkontakt innen toppidrett, bør NIF sørge for oppfølging og støtte til særforbundene i deres arbeid med å utarbeide og implementere smitteverntiltak. Det anbefales at NFFs skisserte kontroll for etterlevelse av smitteverntiltakene gjelder for all toppidrett. Dette innebærer jevnlig rapportering fra medisinsk ansvarlig til NIF eller særforbund, at medisinsk ansvarlig er jevnlig tilstede på feltet for å følge gruppen og at det stilles krav til dokumentasjon på opplæring og egenrapportering. Det er viktig å kommunisere at det ved økt smittespredning vil kunne bli nødvendig å justere smitteverntiltakene.

Stenging av treningsentre og garderober i idrettshaller er forskriftsfestet i covid-19-forskriften i henholdsvis §14 og §15b. For utfyllende smittevernfarelige vurderinger rundt åpning av treningsentre og garderober, se oppdrag 88. Sammenliknet med treningsentrene, vil risikoen for smittespredning ved bruk av treningsrom og garderober tilknyttet toppidretten være lavere da antallet utøvere er begrenset, utøverne er vant til å etterleve smitteverntiltak og det er enkelt å få oversikt over nærkontakter ved en eventuell smitteoppsporing. Åpning av garderober antas å utgjøre en lav risiko for smittespredning så lenge det tilrettelegges for minimum 1 meters avstand mellom personer i dusjanlegg og i garderober, for eksempel ved at annethvert skap og annenhver dusj er avlåst dersom avstanden mellom dem er under 1 meter. Åpning av treningsrom og garderober for bruk i toppidretten fordrer at de generelle smittevern rådene kan ivaretas.

3.4 Helsedirektoratets vurdering av åpning av toppidretten

Helsedirektoratet slutter seg til Folkehelseinstituttets smittefaglige vurdering.

En åpning for at toppidrettsutøvere som ikke kan drive idretten sin uten å bryte den generelle anbefalingen om minst 1 meters avstand, vil innebære økt risiko for smittespredning. Utøvere i toppidretten har idretten som sitt hovedvirke, og det bør derfor foreligge tungtveiende argumenter for å opprettholde en anbefaling som gjør det umulig for dem å utøve yrket sitt. Helsedirektoratet legger til grunn at en modifikasjon av avstandskravet for denne gruppen vil omfatte et begrenset antall personer. Det er viktig at utøverne dette gjelder har en særlig bevissthet rundt den økte smitterisikoen de utsetter seg selv og sine omgivelser for. Helsedirektoratet anbefaler derfor at utøverne innarbeider rutiner for forsterkede smittereduserende tiltak for å redusere den økte smitterisikoen en modifikasjon av avstandskravet innebærer. På denne bakgrunn anbefaler Helsedirektoratet at det kan åpnes for gjennomføring av toppidrett ved trening og konkurranser.

Det foreslås at Kulturdepartementet gjør en vurdering av hvilke utøvere som skal defineres som toppidrettsutøvere. Ifølge NIF er det 234 individuelle utøvere og 8 lag som mottar stipend fra Olympiatoppen og som har status som stipendutøvere. I tillegg er det en rekke utøvere tilknyttet landslag som har samarbeidsavtaler med Olympiatoppen. Antallet utøvere her er uvisst, men inkluderer 23 forbund. NIF anser at alle disse burde defineres som toppidrettsutøvere. Det foreslås at Kulturdepartementet avklarer hvilke utøvere som anses å ha idretten som sitt hovedvirke. Dette bør ikke være opp til det enkelte særforbund. Det danske idrettsforbundet har for eksempel definert fulltidsprofesjonelle som utøvere som skal kunne leve av idretten sin, der inntekten fra idretten skal utgjøre minst 60% av den totale inntekten.

Det smittevernfarelige premisset for å åpne for nærkontakt innen toppidrett er at gruppen ikke blir for stor, og at unntaket bør begrenses til de utøvere som har idretten som sitt hovedvirke.

4. Åpning for trening og seriespill i fotball i 1. divisjon kvinner og 2. divisjon menn

4.1 Folkehelseinstituttets smittevernfaglige vurderinger

Evaluering av piloten innen toppfotball viser at spill med nærkontakt innenfor visse rammer har vært vellykket. Så lenge smittepresset i samfunnet er lavt og smittereduserende tiltak som skissert for toppidretten ovenfor etterleves anses risikoen for smitte innen seriespill i toppfotballen som lav.

I regjeringens strategi av 7. mai, fremgår at det fra og med 15. juni tas sikte på at seriespill i toppfotballen blir tillatt fra 16. juni, etter unntak i covid-19-forskriften § 13. I evalueringen av toppfotballen anbefaler NFF i tillegg oppstart av 1. divisjon for kvinner og 2. divisjon for menn fra 8. juni (Fase 3). Dersom det åpnes for dette i tillegg til seriespill i toppfotballen, vil det bety unntak fra avstands anbefalingen for et betydelig større antall personer, og risikoen for smittespredning vil kunne øke.

Karanteneanbefalingen som i dag er innført i NFF's pilot for seriespill innen toppfotballen kan anses som unødvendig streng, og det anbefales at toppfotballen følger de samme smittereduserende tiltakene som toppidretten som beskrevet ovenfor istedenfor karantene. Dette gir et selvstendig ansvar hos den enkelte utøver for å skjerme seg og sine omgivelser fra å bli smittet og smitte andre. Ved en forverring av smittesituasjonen kan det bli aktuelt å justere smittevernrådene.

4.2 Helsedirektoratets vurdering

Helsedirektoratet har mottatt NIFs egen evaluering av piloten innen fotball, der man ikke har påvist smitte, og det er fulgt et karantene lignende regime for spillerne.

Det er spesielt to hensyn som er vesentlige ved vurdering av evtentuel unntak fra anbefaling og, for arrangementer, regel om avstand i forhold til idrett. Det er hvor mange personer det dreier seg om, og hvilke råd som gis til denne gruppen om adferd for å forebygge smittespredning videre til nærkontakter og samfunnet for øvrig.

Når det gjelder smittevernråd til de aktuelle utøverne slutter Helsedirektoratet seg til FHIs vurdering. Det bør tydeliggjøres at etterlevelse av de spesifikke smittereduserende anbefalingene er et premiss for at man aksepterer unntak fra avstandsråd under trening, og spesielt kravene ved arrangementer (f.eks. kamp).

Toppidrettutøvere er gjennom sitt yrke ofte svært synlige for befolkningen gjennom media. At utøverne ikke praktiserer anbefalt avstand vil derfor bli tydelig for befolkningen, og kan svekke den generelle etterlevelsen av avstandsrådene. Det er viktig å understreke at fysisk kontakt og avstand under 1 meter mellom utøverne kun gjelder der det er nødvendig for utøvelse av aktiviteten.

5. Anbefaling

Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet anbefaler at det innenfor toppidrett, inkludert toppfotball, åpnes for nærkontakt der dette er nødvendig for normal utøvelse av idrettsaktiviteten. For å redusere den overordnede smitterisikoen når det åpnes for tettere kontakt anbefales forsterkede smittereduserende tiltak for disse utøverne som beskrevet over.

Det er fremdeles for tidlig å evaluere effekten av gjenåpningen så langt, slik at det vil være fornuftig å avvente ytterligere lettelsers utover det som er beskrevet ovenfor. Effekten av allerede implementerte lettelsers, i tillegg til ferieavvikling med økt reisevirksomhet og sommeraktiviteter, vil vi først kunne evaluere etter sommeren. Med utgangspunkt i dette anbefales det at det ikke gjøres en ny vurdering om ytterligere gjenåpning av idretten før 1. september.

Når videre gjenåpning skal vurderes er det sentralt at det legges en overordnet strategi for en rettferdig fordeling av lettelsers mellom ulike sektorer.

6. Forslag til endring av covid-19-forskriften § 13 og anbefalingen om avstand

Helsedirektoratet anbefaler at utøvere innen toppidrett som har dette som sitt primærvirke, gis unntak fra den generelle anbefalingen om minst 1 meters avstand når de gjennomfører trening og konkurranser. Helsedirektoratet anbefaler videre at covid-19 forskriften § 13 endres slik at utøvere innen seriespill i fotball 1. divisjon kvinner og 2. divisjon menn kan gjennomføre kamper.

Helsedirektoratet anbefaler at Folkehelseinstituttet utarbeider råd om smittereduserende tiltak ved unntak fra anbefalingene om avstand for aktiviteter for gruppene som er nevnt over. Det må vises til dette i smittevernsveileder for idretten.

Når det gjelder de konkrete endringene av covid-19-forskriften §13 viser vi til oppdrag 98.